

Enhörningen

Enhörningens webbnovell 11
publicerad på www.enhorningen.net 26.4.2013

Huru man kan bli näsbränd nästa sekel

–el–el–

Man skrifver Newyork den 15 december nådens år 1990.

Familjen Simon har just kommit hem och medfört an stor, galvaniserad metallåda, som har någon likhet med ett nutida taffelpiano. Alla sitta ljudlösa omkring densamma. Herr Simon sjelf håller under spänd väntan sitt ur i ena handen och ett slags elektromotor i den andra.

Inne i lådan ligger hans far, som varit "död" i sjuttiofem år.

Ändtligen visar det säkra uret 7 sekunder och 4 terzer öfver fyra. Elektromotorn vidrör den dödes panna, och farfar Simon sätter sig upp, stirrande omkring med yrvakna blickar.

–Åh, jag har sofvit rätt godt, säger han efter en stund. Men hvilka ären I, mitt herrskap, som väckt på mig?

–Jag är eder son Jack, käre far, svarar herr Simon junior. Här är min hustru och denne är vår pojke.

–Åh, herrn behagar prata strunt?

–Mins ni då ej, min far, att man för sjuttiofem år tillbaka lade er i *Förkylningsapparaten* på er egen befallning? Den tiden har gått nu.

Det började klarna för farfar Simon.

–Vänta jag begriper!

Men hvar är min hustru?

–Hon är död för länge sen, ty hon trodde icke på apparaten.

–Och du sjelf ser så ung ut.

–Jag har legat 48 år i apparaten, och man åldras icke der. Se er i spegeln bara, far, så får ni sjelf döma.

–Och huru har det gått med min bror?

–Man tog lifvet af honom för en tid tillbaka, för att han voterade med minoriteten vid frågan om expeditionen till Mars.

–Blef han skjuten?

–På sätt och vis. Man hade praktiserat ett dynamitbatteri i hans öfverrocksficka och förlagt ena poltråden i knappen och den andra i knapphållet. Då han sen skulle fastknäppa öfverrocken flög han i bitar.

–Ganska sorligt, men tusans fiffigt, menar gubben tankfull. Men jag hade två söner, du Jack och Tom. Är Tom också död?

–Han är en välbestäld fabriksägare på andra sidan Atlanten. Han har nyligen erhållit patent på sin nya uppfinning att lefva af luftens syre.

–Hör man på bara! Han brås på mig! Jag var också nära att få patent på en apparat, som skref romaner. Jag måste snart resa att träffa min käre Tom.

–Ingenting är lättare! Säg till, John, i telefonen, att farbror kommer hit öfver på ett skutt i dag.

–Rasar du? – – – Det är ju hundratal mil! ropar gubben.

–Gör ingenting, vi har *telefor*.

–Berlin, firman Tom Simon, telefonerar John.

–Klart! svaras i väggen.

–Är onkel Tom hemma?

–Han reste för en stund sedan till sin filial i Nordpolen, men kommer ögonblickligen tillbaka.

–Bed honom då komma öfver till oss i Newyork.

–Skall ske.

–Jaså, han är i Nordpolen! utgöt sig den gamle, som blifvit alldeles oval i synen som en bondskorpa.

–Ja visst far, han har butiken just midt på sjelfva pricken, der man har bara ett väderstreck. Hvart man ser derifrån, så ser man åt söder.

–Men der fins ju intet land att vistas på för tusan!

–Irland dref dit en natt. Det hade så länge arbetat på att lösrycka sig, så att det gick till slut.

–Men du är visst bra hungrig, käre far?

–Hm, åhja. Alt mera länge sen man tuggade – – –

Herr Simon telefonerar till sin värdshusvärd efter middag för fyra.

Några biffstekar utkrypa straxt derpå från en metalltråd i väggen, och farfar Simon nyper sig hemligen i benet under bordet, för att öfvertyga sig om att han är vaken.

–Bordsbönen, John! påminner fru Simon.

John bringar en fonograf att bedja, och så tager enhvar sitt kuvert.

–Aptitssupen, pappa? frågar herr Simon junior.

–Well! svarar herr Simon senior.

Sonen applicerar en ledning på hans hjessa, en maskin surrar några ögonblick, och gubben är ”midt i blixten”.

–Man super tillochmed med maskiner nuförtiden, tänker han, men låter emellertrid maten smaka sig.

En stund förgår och åternedfaller en köttbit i behållaren under telefor.

Farfar Simon, som är mest hungrig, hugger gaffeln i den och smakar. Han finner den vara altför rå, hvarför han steker den öfver en elektrisk lampa.

I detsamma drar köttbiten en djup suck. Han känner dessutom att den luktar snus. Förvånad betraktar han sin matbit, och man igenkänner till sin förskräckelse farbrodrens näsa!

Snart kommer munnen, sedan ögon, öron och alla lemmar, förnuft och alla sinnen, och om en stund står

farbror Tom, som kommit från nordpolen, med rykande näsa framför sina släktingar i Newyork.

–Det går för långt, mumlar farfar Simon. Jag har legat sjuttiofem år i grafven, men ta mig knäfveln jag önskat mig tillbaka, om jag vetat, att nutidsuppfindingarne kunde förleda hyggligt folk att bli menniskoätare.

–Hm, så kan man bli näsbränd detta sekel, menar farbror Tom. 🐉

Om novellen

Huru man kan bli näsbränd nästa sekel av signaturen **-el-el- (Axel Fogelholm)** 1883 & 1890. Novellen publicerades ursprungligen i aningen annan form i *Åbo Tidning* 14.5.1883. Den av *Enhörningen* återpublicerade versionen kommer från Fogelholms bok *Sura och glada miner – skizzer af -el-el-* som utgavs 1890 i Åbo.

Den äldre versionen av novellen skiljer sig i små detaljer som t.ex. personernas namn, och att det är familjens äldste son som i slutet biter i farbroderns näsa. I tidningsversionen finns även en hänvisning till en slags telefonsvarare, medan bönemaskinen och supautomaten fattas. Klicka här för att läsa tidningsversionen i Nationalbibliotekets digitala samling.

I boken *Aivopeili – Autonomian ajan tietekirjallisuutta* (Avain, 2011) anser sf-forskare **Jari Koponen** att Fogelholms novell är före sin tid och med fördel kan jämföras med 1920-talets amerikanska science fiction-berättelser.

Axel Fogelholm (1859–1894) arbetade som redaktör för flera tidningar och grundade år 1885 tidningen *Vestra Finland*. En del av hans texter finns samlade i böckerna *Fingeröfningar på Lyra* (1881) och *Sura och glada miner – skizzer af -el-el-* (1890). Den senare innehåller ytterligare en sf-novell, *En färd till Jupiter*, som *Enhörningen* kanske återkommer till senare.

Vill du kommentera novellen kan du skicka e-post till enhorningen@enhorningen.net.

Enhörningen

ISSN 1797-1004 (Online)

ISSN 0785-2509 (Print)

Utgivare: Ben Roimola

Adress:

Enhörningen

c/o Ben Roimola

Karjakuja 19

21310 Vahto

Finland

Tfn: 045-672 5252

E-post: enhorningen@enhorningen.net

Webb: www.enhorningen.net

